

ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо алгоритму просування елементів нематеріальної культурної спадщини
до Місцевого\Обласного\Національного переліків нематеріальної культурної
спадщини

м. Запоріжжя, 2023р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Огляд понять та термінів	5
РОЗДІЛ 1. АЛГОРИТМ ВИЯВЛЕННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	6
1.1 Галузі нематеріальної культурної спадщини	6
1.2 Оформлення пакету документів на включення до місцевого переліку	10
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕС ВКЛЮЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДО ОБЛАСНОГО ПЕРЕЛІКУ	14
2.1 Інформація щодо порядку внесення елементів нематеріальної культурної спадщини до Обласного переліку Луганської області	14
2.2 Оформлення пакету документів на включення до обласного переліку...18	
РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕС ВКЛЮЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕЛІКУ	24
3.2 Інформація щодо моніторингу елементів нематеріальної культурної спадщини, що були включені до Національного переліку елементів НКС України	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Нематеріальна спадщина - це невід'ємна складова культурного багатства суспільства, яка передається від покоління до покоління, не матеріалізуючись у конкретних об'єктах чи спорудах. Вона може включати у себе традиції, звичаї, ремесла, мови, фольклор, релігійні обряди, народні танці та багато іншого. Виявлення та охорона нематеріальної культурної спадщини є важливим процесом для збереження та збагачення культурної різноманітності, а також для розуміння та збереження національного та світового культурного доробку.

Сучасний світ стикається з різноманітними соціокультурними змінами, що можуть призвести до зникнення традицій та нематеріальних цінностей. Кліматичні зміни, масова міграція, економічні, політичні труднощі та глобалізація — усі ці фактори можуть впливати на збереження та передачу елементів НКС. Тому важливо розробляти інструменти, що допоможуть виявляти, документувати та охороняти нематеріальну культурну спадщину.

Мета методичних рекомендацій: полягає в систематизації, захисті та збереженні цінних аспектів культурного досвіду та традицій, а також у визнанні їхнього значущого внеску у формування ідентичності, спільності та культурного розвитку України.

Завдання методичних рекомендацій:

- систематизувати та пояснити основні поняття та терміни, які використовуються у процесі виявлення, ідентифікації та подання документів НКС до Переліків;
- створення алгоритму виявлення елементів НКС на Місцевому рівні, включаючи етапи та кроки підготовки документів.
- ознайомити з необхідними документами для оформлення та подання елементів нематеріальної культурної спадщини до Місцевого\Обласного\Національного Переліків;

- окреслити критерії, які слід враховувати при включенні елементів до Національного\Обласного переліків нематеріальної культурної спадщини України;
- Охарактеризувати зміни в Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України від 21 листопада 2023 року.

Огляд понять та термінів

Елемент нематеріальної культурної спадщини (далі - елемент НКС)

- окремий прояв НКС, що може бути традицією, культурною практикою, подією, знаннями чи навичками, або поєднанням кількох цих аспектів.

Громади/спільноти - об'єднання носіїв-практиків та споживачів елементу НКС (незалежно від статі, віку, походження, соціального, економічного статусу), зацікавлених організацій, які відіграють центральну роль у розповсюдженні та передачі живої спадщини. Громада/спільнота не має чітких кордонів (географічних, етнічних), не є однорідною, може складатися з різних груп, організацій та об'єднувати як носіїв-практиків елементу НКС, так і державні, недержавні, громадські організації.

Інклюзивна основа - залучення та інтеграція в діяльність з охорони нематеріальної культурної спадщини громад/спільнот, носіїв-практиків елементу НКС, а також тих, хто перебуває в несприятливих умовах, постраждав від дискримінації, надзвичайних обставин, наслідків війни та має обмежені можливості, зокрема фізіологічні.

Носій-практик елементу НКС - окремі особи, які практикують, відтворюють та передають НКС, мають почуття ідентичності на основі спільної НКС, об'єднані спільними навичками, досвідом та спеціальними знаннями, цінують та визнають свою НКС.

Облікова картка елементу НКС - документ, що містить відомості про елемент НКС, визначає заходи з його охорони та оновлюється відповідно до потреби.

Охорона елементу НКС - здійснення різного роду заходів, спрямованих на забезпечення функціонування, тривалості та передачі елементу НКС від покоління до покоління з метою подальшого практикування та передачі громадою/спільнотою своєї НКС у визначений нею спосіб.

Життєздатність елементу НКС – стан побутування елемента НКС, при якому загрози його сталому відтворенню та передачі від покоління до покоління відсутні або компенсовані.

РОЗДІЛ 1. АЛГОРИТМ ВИЯВЛЕННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1 Галузі нематеріальної культурної спадщини

Рекомендується перед початком виявлення та ідентифікації елементів НКС ознайомитися з Конвенцією про охорону нематеріальної культурної спадщини, яка доступна на офіційному сайті Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-23#Text>).

Цей документ містить основні визначення, положення та принципи діяльності в галузі збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини, якими варто керуватися при організації роботи на місцевому рівні.

У згаданому документі термін «нематеріальна культурна спадщина» означає ті звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремим особами як частина їхньої культурної спадщини.

Нематеріальна культурна спадщина є невід'ємною частиною нашої ідентичності та культурного розмаїття. Вона включає у себе такі галузі:

- усні традиції та форми вираження (напр., казки, бувальщини, прислів'я та приказки, легенди, перекази, заклички та примовки, анекдоти, тости тощо), зокрема мова, як носій нематеріальної культурної спадщини (напр., діалекти, жаргони, жестова або свистяча мова);
- виконавське мистецтво (напр., інструментальні, вокальні, танцювальні традиції; театралізовані дійства, карнавали, вертеп);
- звичаї, обряди, святкування; (напр., звичаї, обряди та ритуали родинного циклу: народини, хрестини, весілля, похорон; локальні

церемонії, зокрема ті, що пов'язані з визначеними місцями та просторами; календарні свята та обряди; ігри та забави; дитячий фольклор і народна педагогіка; комунікаційні практики: вечорниці, вулиця, толока, традиції спілкування);

- знання та практики, що стосуються природи та всесвіту; (напр., традиційні уявлення про всесвіт і людину; народна метеорологія та практики спостереження за природою; народна астрономія; знахарство);
- традиційні ремесла (напр., гончарство, ткацтво, бортництво, різьблення по дереву, лозоплетіння тощо);

Будь-яка культурна практика може вважатися елементом нематеріальної культурної спадщини і внесеною до відповідних реєстрів, якщо вона:

а) належить до нематеріальної культурної спадщини (відповідно до вищезазначеного визначення);

б) є «живою» на даний момент (не включаються практики, які існували у минулому, але не передаються в наш час);

в) передається з покоління в покоління у родинях або за допомогою неформальної освіти (гуртки, клуби, аматорські колективи і т.д.);

г) є важливою частиною життя спільноти і визнається її членами.

Пошук елементів нематеріальної культурної спадщини та формування переліку:

В першу чергу - намагайтеся знайти унікальні культурні практики, які існують лише у вашому селі чи районі. Кожен елемент важливий і унікальний, якщо він відповідає Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини.

Використовуйте різноманітні підходи для збору та ідентифікації елементів (майже будь-який ритуал або господарська практика, що є невід'ємною частиною життя громади, наприклад, випікання хліба, виготовлення вина, місцеві будівельні традиції, похоронні або весільні церемонії, можуть вважатися елементом нематеріальної культурної спадщини).

Коли ви знайшли елемент, провели дослідження і зібрали достатню інформацію – постає необхідність опису самого елемента. Першочергово, намагайтеся підкреслити його місцеву специфіку. Назва елемента має відображати його суть і вказувати на територію поширення (село, місто чи район). Наприклад - «Домашні дріжджі села Новобіла». З цієї назви зрозуміло, що елементом НКС є дріжджі, які в домашніх умовах виготовляють в селі Новобіла.

Не забувайте, що нематеріальною культурною спадщиною елемент можна визнати лише тоді, якщо він зберігається членами громади щонайменше протягом трьох або більше поколінь.

Ось деякі кроки, які можуть допомогти в пошуку елементів нематеріальної культурної спадщини та формуванні переліку:

1. Проведення досліджень: Проводьте теренові дослідження, спостереження та записи для виявлення нематеріальних аспектів культури.
2. Організація робочої групи: Створіть комітет або робочу групу з представників спільноти, дослідників та фахівців, яка буде відповідальною за пошук, документування та збереження нематеріальної культурної спадщини.
3. Документування та реєстрація: Здійсніть записи, відео та аудіо матеріали, щоб зберегти та зафіксувати нематеріальну спадщину. Реєструйте важливі елементи відповідно до стандартів.
4. Оцінка загрози: Важливо включити елементи, які втрачають актуальність або знаходяться під загрозою зникнення.
5. Формування переліку: Після збору всієї інформації складіть перелік елементів нематеріальної культурної спадщини. Включіть до нього елементи, які були зібрані під час досліджень і консультацій з громадськістю.

6. Захист і популяризація: Розробіть стратегії та програми для збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Це може включати культурні фестивалі, роботу з медіа та освітні заходи.

Нематеріальна культурна спадщина може бути офіційно визнана та занесена до Обласного переліку Луганської області, Національного переліку України або списків ЮНЕСКО. Однак, важливо пам'ятати, що процес визнання може бути складним та вимагати широкого залучення громадськості та експертів. Залучення на широкій **інклюзивній основі**.

У підсумку, виявлення та ідентифікація нематеріальної спадщини є критично важливим завданням для збереження та збагачення культурного доробку людства. Це допомагає зберегти унікальні традиції, знання та прояви культур різних народів, сприяє їхньому захисту від зникнення та сприяє розвитку культурних індустрій. При цьому, важливо зберігати та підтримувати активну участь спільнот у процесі виявлення та документування їхньої нематеріальної культурної спадщини, щоб забезпечити її сталість та життєздатність у майбутньому.

1.2 Оформлення пакету документів на включення до місцевого переліку

I. ОБЛІКОВА КАРТКА ЕЛЕМЕНТУ НКС МІСЦЕВОГО ПЕРЕЛІКУ

Радимо фіксувати матеріали за допомогою облікової картки Обласного переліку Луганської області і наповнювати її змістовною та вичерпною інформацією. Розділ 2, п I.

II. ЛИСТ-ЗГОДА НОСІЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЕЛЕМЕНТА ДЛЯ ВНЕСЕННЯ ЙОГО ДО МІСЦЕВОГО ПЕРЕЛІКУ НКС

Вона є умовною і може бути вільної форми – аудіо, відеозапис, письмова.

ЛИСТ-ЗГОДА

носія на включення елемента до Місцевого переліку елементів
нематеріальної культурної спадщини

Я, (прізвище, ім'я, ім'я по батькові) (дата народження), житель (жителька) (назва населеного пункту), (телефон/електронна адреса за наявності), даю поінформовану, добровільну, довгострокову, безкорисну згоду на включення елемента (назва елемента) до Місцевого переліку елементів нематеріальної культурної спадщини.

Дата (підпис)
прізвище

Ініціали,

**III. ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ ВІД ГРОМАДИ ДО ГОЛОВИ
СІЛЬРАДИ/МІСЬКРАДИ/РАЙРАДИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЕЛЕМЕНТА ДО
ПЕРЕЛІКУ**

ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ
від громади до сільради/міськради/райради
про рекомендацію внесення елемента НКС
до місцевого/регіонального/національного Переліку
з пакетом документів на елемент НКС

Старості сільради /голови ОТГ/
голови РДА

п. Прізвище, ініціали
громади (ініціативної групи)
повна адреса населеного пункту

Шановний (а) _____!
(ім'я, по батькові)

Громада (ініціативна група (назва населеного пункту) визнає елемент (повна назва елемента) унікальним, автентичним і точно відповідає зразкам традиційної культури та існує і функціонує у тривалому часі в соціокультурному середовищі (назва населеного пункту) звертається з клопотанням до (відповідний орган місцевого самоврядування) про рекомендацію внесення елемента НКС до місцевого/регіонального/національного Переліків, у свою чергу громада бере на себе зобов'язання щодо збереження, передачі та популяризації цього елемента, а також підготовки відповідного пакету документів для просування його до Переліків, Обласного, Національного реєстру та Міжнародних списків.

Дата
Голова громади (ініціативної групи)

(підпис) Ініціали, прізвище

IV. ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ПРО РЕКОМЕНДАЦІЮ ЕЛЕМЕНТА

Протокол засідання громадськості або ініціативної групи, що виступає від імені громади про рекомендацію елемента НКС до Переліку місцевого.

ПРОТОКОЛ №

засідання громадськості або ініціативної групи

(назва населеного пункту)

Дата
проведення

Місце

Голова (Прізвище, ім'я, ім'я по батькові)

Секретар (Прізвище, ім'я, ім'я по батькові)

Присутні (вказується кількість (список присутніх додається))

Порядок денний

Слухали: (кого – Прізвище, ініціали) про рекомендацію елемента НКС до Переліку місцевого з подальшим просуванням до Обласного, Національного реєстру та Міжнародних списків та затвердження супровідних документів.

Виступили: 1. Прізвище, ініціали – короткий виступ про елемент НКС та рекомендацію його до Переліку місцевого з подальшим просуванням до Обласного переліку, Національного реєстру та Міжнародних списків.

2. Прізвище, ініціали – короткий виступ про автентичність елемента НКС та рекомендацію його до Переліку місцевого з подальшим просуванням до Обласного переліку, Національного реєстру та Міжнародних списків.

3. Прізвище, ініціали – короткий виступ про перспективність елемента НКС подальшого існування, розвитку елемента НКС та рекомендацію його до Переліку місцевого з подальшим просуванням до Обласного переліку, Національного реєстру та Міжнародних списків.

Ухвалили: 1. Рекомендувати елемент НКС «повна назва елемента» до Переліку місцевого з подальшим просуванням до Обласного переліку, Національного реєстру та Міжнародних списків. Затвердити супровідних документів.

1. Затвердити супровідні документи на елемент НКС «повна назва елемента».

Голова (підпис)

прізвище

Секретар (підпис)

прізвище

Ініціали,

Ініціали,

РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕС ВКЛЮЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДО ОБЛАСНОГО ПЕРЕЛІКУ

2.1 Інформація щодо порядку внесення елементів нематеріальної культурної спадщини до Обласного переліку Луганської області

1. У «Порядку ведення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Луганської області» (<https://locnt.com.ua/nkc/folklor/332-poryadoknks.html>) терміни вживаються у таких значеннях:

Нематеріальна культурна спадщина (НКС) – звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремим особами як частина їхньої культурної спадщини;

Елемент нематеріальної культурної спадщини (елемент НКС) –окремий прояв нематеріальної культурної спадщини, знання про який, зокрема про способи його відтворення, передаються від покоління до покоління в межах визначених спільнот і груп, і який може бути віднесений, серед іншого, до таких галузей: усні традиції та форми вираження, виконавські мистецтва, звичаї, обряди, святкування, знання та практики, що стосуються природи та всесвіту, традиційні ремесла, виховні й освітні традиції;

Носій нематеріальної культурної спадщини – спільнота(-и), група(-и) або в деяких випадках окрема(-і) особа(-и), члени якої/яких володіють знаннями про елемент НКС, зокрема про способи його відтворення, використовують їх у своєму щоденному житті, задіяні у міжгенераційній передачі цих знань та визнають елемент НКС частиною своєї культурної спадщини;

Облікова картка елемента НКС – документ, який містить відомості про елемент НКС та визначає заходи з його охорони;

Охорона елемента НКС – система заходів, спрямованих на забезпечення життєздатності елемента НКС, що включає його ідентифікацію, документування, дослідження, збереження, захист, популяризацію, підвищення його ролі в житті суспільства та передачу наступним поколінням, зокрема через засоби формальної та неформальної освіти, а також відродження різних аспектів побутування елемента НКС;

Життєздатність елемента НКС – стан побутування елемента НКС, при якому загрози його сталому відтворенню та передачі від покоління до покоління відсутні або компенсовані.

2. Обласний перелік формується на підставі інформації, що міститься в обліковій картці елемента НКС і матеріалах, які фіксують різні аспекти побутування та відтворення елемента НКС: аудіо та відеозаписи, фотографії та інші графічні матеріали тощо (далі – Допоміжні матеріали).
3. Елемент НКС може бути включений до Обласного переліку у разі дотримання таких умов:
  - елемент НКС відповідає визначенню нематеріальної культурної спадщини, який міститься в ст. 2, ч. 1 і ч. 2 Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини та в п. 2 розділу I Порядку;
  - елемент НКС є таким, що побутує та stále відтворюється спільнотами і групами, які вважають його частиною своєї культурної спадщини, на момент клопотання про включення до Обласного переліку;
  - до процесу клопотання про включення елемента НКС до Обласного переліку було залучене широке коло зацікавлених груп, спільнот та окремих осіб, зокрема носіїв НКС, за їх вільною, свідомою та інформованою згодою.
4. До Обласного переліку не включаються:
  - практики, відтворення яких може спричинити шкоду життю та здоров'ю людини;

- практики, які можуть бути визначені як дискримінаційні або такі, що сприяють розпалюванню національної, расової чи релігійної ворожнечі;
  - літературні та художні твори, які є об'єктом авторського права.
5. Занесення елемента НКС до Обласного переліку затверджується наказом Управління культури, національностей та релігій Луганської обласної державної адміністрації.
  6. Адміністрування Обласного переліку здійснює Луганський обласний центр народної творчості (ЛОЦНТ). Електронна версія Обласного переліку розміщується на офіційному сайті ЛОЦНТ.

Включення елементів НКС до Обласного переліку та внесення змін до нього

Клопотання про включення елемента НКС до Обласного переліку та внесення змін до нього вносять органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, установи та підприємства усіх форм власності, організації громадянського суспільства, неформальні об'єднання громадян (ініціативні групи), окремі особи (далі – Ініціатори).

1. Умовою включення елемента НКС до Обласного переліку є підготовка та подання необхідних документів і матеріалів:
  - облікової картки елемента НКС, заповненої згідно з Додатком 1 Порядку;
  - лист-згода носіїв-практиків;
  - допоміжних матеріалів;
  - Клопотання.

Згода носіїв НКС на включення елемента НКС до Обласного переліку зазначається в обліковій картці. Ініціатор бере на себе зобов'язання дотримуватися загальноприйнятих етичних принципів у процесі ідентифікації та документування елемента НКС, зокрема сприяти поширенню інформації про мету, завдання та прогнозовані наслідки цієї діяльності, та несе відповідальність за достовірність наданих відомостей.

Клопотання про включення елемента НКС до Обласного переліку приймаються ЛОЦНТ протягом усього року у паперовому або електронному вигляді. Ініціатор може звертатися до ЛОЦНТ за консультаційною допомогою в процесі підготовки відповідного пакету документів.

2. ЛОЦНТ перевіряє повноту поданого пакету документів і здійснює технічну перевірку електронних носіїв інформації (за їх наявності).

У разі виявлення недоліків ЛОЦНТ у термін, що не перевищує 15 календарних днів із дня, наступного за днем надходження клопотання, повертає його ініціатору із зазначенням підстав повернення та пропозиціями щодо усунення відповідних недоліків. Після усунення недоліків клопотання подається повторно.

Комісія на черговому засіданні на підставі поданих документів ухвалює рішення:

- включити елемент НКС до Обласного переліку;
- внести зміни до відомостей про елемент НКС;
- відхилити клопотання у зв'язку з невідповідністю елемента НКС критеріям, визначеним у п. 4 розділу I Порядку;
- повернути документи ініціатору для усунення недоліків в обліковій картці та/або допоміжних матеріалах (із зазначенням недоліків, які належить виправити).

Виключення елемента НКС з Обласного переліку можливе за рекомендацією Комісії та за результатами моніторингу стану життєздатності елемента НКС

2.2 Оформлення пакету документів на включення до обласного переліку

І.ОФОРМЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ КАРТКИ

Наповнюємо облікову картку вичерпною інформацією про елемент НКС. Облікова картка повинна бути складена таким чином, щоб могла пояснити всю суть та форму соціокультурного явища.

Додаток
до Порядку ведення
Переліку
елементів нематеріальної
культурної спадщини
Луганської області
(пункт 1 розділу II)

ОБЛІКОВА КАРТКА ЕЛЕМЕНТА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕЛЕМЕНТА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

1.1. Назва елемента *(офіційна/визнана назва елементу нематеріальної культурної спадщини)*

1.2. Інші існуючі назви *(інші традиційні назви, відмінні від офіційної, якщо такі існують)*

1.3. Характеристика носія НКС: *групи, спільноти або в особливих випадках окремі особи, яких цей елемент стосується (зазначте групи або осіб, які пов'язані з номінованим елементом, ідентифікують себе з ним та вважають його частиною своєї спадщини)*

1.4. Сучасний ареал побутування елемента НКС (окресліть територію, на якій елемент НКС побутує на момент клопотання: адміністративно-територіальна одиниця або її частина)

1.5. Історичний ареал побутування елемента НКС (за наявності інформації окресліть територію, на якій елемент НКС був поширений у попередні історичні періоди)

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

2.1. Галузі нематеріальної культурної спадщини (відмітьте одну або декілька галузей, до яких належить елемент):

- усні традиції та форми вираження (напр., казки, бувальщини, прислів'я та приказки, легенди, перекази, заклички та примовки, анекдоти, тости тощо), зокрема мова, як носій нематеріальної культурної спадщини (напр., діалекти, жаргони, жестова або свистяча мова)
- виконавські мистецтва та пов'язані з ними традиції (напр., інструментальні, вокальні, танцювальні традиції; театралізовані дієства, карнавали, вертеп)
- соціальні та культурні практики (напр., звичаї, обряди та ритуали родинного циклу: народини, хрестини, весілля, похорон; локальні церемонії, зокрема ті, що пов'язані з визначеними місцями та просторами; календарні свята та обряди; ігри та забави; дитячий фольклор і народна педагогіка; комунікаційні практики: вечорниці, вулиця, толока, традиції спілкування)
- знання та практики, що стосуються природи та всесвіту (напр., традиційні уявлення про всесвіт і людину; народна метеорологія та практики спостереження за природою; народна астрономія; народна медицина, знахарство;)
- господарські знання та практики (напр., звичаї, знання, практики, пов'язані з будівництвом; народна агрономія; звичаї поводження з тваринами; традиційна їжа та традиції харчування; традиційні практики управління ресурсами)

- традиційні ремесла
- інше (у разі, якщо номінований елемент не належить до жодної із галузей НКС, зазначених вище, дайте коротке визначення сфері його побутування)

2.2. Стислий опис елемента НКС (опис повинен містити коротку інформацію про історію та сучасний стан побутування елемента, зокрема його характерні особливості та спосіб і основні етапи відтворення. Опис має бути складений з огляду на його подальше використання в офіційних документах й інформаційних матеріалах, а отже бути зрозумілим особам без спеціальної освіти та попередніх знань)

2.3. Особи, які відіграють особливу роль у відтворенні та передачі елемента (перелічіть осіб, які мають особливе значення для побутування елемента на момент номінації його до Обласного переліку, та охарактеризуйте сферу їх діяльності: наприклад, відомі майстри, досвідчені виконавці, неформальні лідери, представники громади, які мають статус експертів)

3. ОХОРОНА ЕЛЕМЕНТА

3.4. Стан життєздатності елемента та загрози його побутуванню (дайте коротку характеристику стану збереженості елемента та наявним загрозам його існуванню, зважаючи, напр., на середній вік його носіїв, наявність сировинної бази, зміни клімату тощо)

3.5. Як відбувається передача елемента НКС від покоління до покоління та підтримується його життєздатність (опишіть відповідні заходи та ініціативи, наприклад, свята та фестивалі, майстер-класи, навчальні курси, неформальні зустрічі, родинні стосунки, а також програми збереження та розвитку НКС тощо)

4. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ІНІЦІАТОРІВ

4.1. Назва установи, організації, ініціативної групи або прізвище, ім'я, по батькові особи, яка виступає ініціатором внесення елемента до Переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Луганської області

4.2. Контактні дані (для організацій і установ – офіційна адреса реєстрації)

4.3. Організації-партнери (вказіть інші установи та організації, які брали участь у підготовці облікової картки та/або в інший спосіб сприяли процесу ідентифікації та документування елемента НКС)

4.4. Згода носіїв елемента НКС та шлях її отримання (ініціатор зобов'язаний дотримуватися загальноприйнятих етичних принципів у процесі ідентифікації та документування елемента НКС, зокрема сприяти поширенню інформації про мету, завдання та прогнозовані наслідки цієї діяльності, та несе відповідальність за достовірність наданих нижче відомостей):

- письмова згода
- згода, зафіксована аудіозаписом
- згода, зафіксована відеозаписом
- згода не запитувалася (нижче зазначити причину)

5. ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Просимо долучити до облікової картки фотографії, аудіо та відеоматеріали, які фіксують різні аспекти побутування та відтворення елемента НКС (напр., етапи виробничого процесу,

знаряддя праці, матеріали, обрядові дії, носії елемента НКС, пов'язані природні та культурні простори тощо). Вітається долучення архівних матеріалів.

Нижче складіть перелік долучених матеріалів, надавши стисло характеристику кожній одиниці. Допоміжні матеріали можуть бути надані в електронному вигляді на CD-дисках, DVD-дисках, USB-флеш-накопичувачах або за допомогою електронної пошти.

Максимальна кількість файлів – 10.

Підписавшись нижче, ініціатор підтверджує, що має усі необхідні права, погодження та дозволи для використання і поширення доданих фото-, аудіо-, та відеоматеріалів і надає дозвіл на їх використання у будь-який спосіб з метою забезпечення реалізації Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини на території Луганської області.

Підпис особи, яка заповнила
облікову картку

М. П. (за наявності)

Дата заповнення

/ _____ /

ІІ. ЛИСТ-ЗГОДА НОСІЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЕЛЕМЕНТА ДЛЯ ВНЕСЕННЯ ЙОГО ДО ОБЛАСНОГО ПЕРЕЛІКУ НКС.

Вона є умовною і може бути вільної форми – аудіо-, відеозапис, письмова.

ЛИСТ-ЗГОДА

**носія на включення елемента до Національного переліку елементів
нематеріальної культурної спадщини України**

Я, (прізвище, ім'я, ім'я по батькові) (дата народження), житель (жителька) (назва населеного пункту), (телефон/електронна адреса за наявності), даю поінформовану, добровільну, довгострокову, безкорисну згоду на включення елемента (назва елемента) до Обласного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Луганської області.

Дата (підпис)

прізвище

Ініціали,

**III. ЛИСТ-КЛОПОТАННЯ ВІД СІЛЬРАДИ/ОТГ/РДА ДО
ЛУГАНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ПРО
РЕКОМЕНДАЦІЮ ВНЕСЕННЯ ЕЛЕМЕНТА НКС ДО
РЕГІОНАЛЬНОГО ПЕРЕЛІКУ**

Директору Луганського обласного
центру народної творчості
ПІБ керівника

Громада (ініціативна група, громадська організація) (назва, назва населеного пункту) звертається з клопотанням до Луганського обласного центру народної творчості розглянути для внесення в регіональний перелік Луганської області (з подальшим просуванням до Національного переліку) на засіданні обласної комісії пакету документів елемента нематеріальної культурної спадщини (повна назва елемента) який є унікальним, автентичним і точно відповідає зразкам традиційної культури, існує і функціонує у тривалому часі в соціокультурному середовищі (локальна назва місцевості, середовища, назва населеного пункту).

У свою чергу громада бере на себе зобов'язання щодо збереження, передачі та популяризації цього елемента, а також підготовки відповідного пакету документів для просування його до Національного переліку.

Дата

Голова громади (ініціативної групи)
прізвище

(підпис) Ініціали,

РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕС ВКЛЮЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕЛІКУ

3.1 Про зміни в Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України

21 листопада 2023 року набрала чинності нова редакція Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України. Відтепер Національний перелік складається з п'яти Інвентарів нематеріальної культурної спадщини, що допоможуть громадам України зберегти та відродити їхнє культурне надбання. Завдяки новій редакції є можливість переміщення між Інвентарями.

1. Національний перелік відтепер складається з п'яти Інвентарів:

- Інвентар нематеріальної культурної спадщини;
- Інвентар нематеріальної культурної спадщини, яка потребує термінової охорони (Попри бойові дії, наслідки тимчасової окупації, природні впливи й тимчасове переміщення населення, українські громади прагнуть охороняти свою живу спадщину. Відтепер, є певний інвентар з охорони, завдяки якому зусилля із захисту елемента будуть подвоюватися – громадою та на державному рівні);
- Інвентар належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини (Інвентар характеризує зусилля громад/спільнот, закладів культури, освіти, громадських організацій в охороні НКС чи окремого її прояву);
- Інвентар, що представляє культуру корінних народів України(традиційно відносять **кримських татар, караїмів та кримчаків**);
- Інвентар елементів, що були відроджені у зв'язку з перерваною традицією

2. Подання до **Інвентарю нематеріальної культурної спадщини** має відповідати таким критеріям:

- представляти принаймні одну галузь НКС, визначену пунктом 3 цього розділу;

- бути підготовленим на широкій інклюзивній основі; демонструвати роль і значення елемента НКС у соціальному та культурному житті громади/спільноти;
- містити заходи з охорони елемента НКС на 1 та 5 років.

До Інвентарю нематеріальної культурної спадщини включаються виключно ті елементи НКС, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються громадами/спільнотами, носіями-практиками елемента НКС під впливом їх оточення та на дату подачі функціонують на практиці.

3. Подання до **Інвентарю елементів, що потребують термінової охорони**, має відповідати таким критеріям:

- представляти принаймні одну галузь НКС, визначену пунктом 3 «Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України»;
- представляти елемент НКС, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється громадою/спільнотою, носіями-практиками елемента НКС під впливом їх оточення, функціонує на практиці та важливий для спільноти, однак перебуває під загрозою зникнення та потребує термінової охорони у зв'язку з виникненням обставин, які вимагають негайної реакції;
- бути підготовленим на широкій інклюзивній основі;
- демонструвати роль і значення елемента НКС у соціальному та культурному житті громади/спільноти;
- містити детальний план охорони елемента НКС, розроблений за участі громад/спільнот, носіїв-практиків елемента НКС.

4. Подання до **Інвентарю належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини** має містити комплекс заходів з охорони НКС, який сприяє передачі від покоління до покоління, постійному відтворенню громадами/спільнотами під впливом їх оточення, а також підвищує обізнаність про НКС, сприяє повазі до НКС та її видимості.

5. Подання до **Інвентарю, що представляє культуру корінних народів України**, включає НКС корінних народів України та має відповідати таким критеріям:

- представляти принаймні одну галузь НКС, визначену пунктом 3 «Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України»;
- бути підготовленим на широкій інклюзивній основі;
- демонструвати роль і значення елемента НКС у соціальному та культурному житті громади/спільноти;
- містити заходи з охорони елемента НКС на 1 та 5 років.

До Інвентарю, що представляє культуру корінних народів України, включаються виключно ті елементи НКС, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються громадами/спільнотами під впливом їх оточення та на дату подачі функціонують на практиці.

6. Переміщення елемента НКС, включеного до Національного переліку, з одного до іншого Інвентарю відбувається за ініціативи громади/спільноти на підставі подання:

- має бути підготовленим на широкій інклюзивній основі, представляти принаймні одну галузь НКС, визначену пунктом 3 «Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України», демонструвати роль і значення елемента НКС у соціальному та культурному житті громади/спільноти.
- Подання щодо переміщення елемента НКС до іншого Інвентарю здійснюється відповідно до критеріїв, визначених пунктами 5-10 «Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України», та на підставі таких документів:
  - обґрунтування переміщення елемента НКС до іншого Інвентарю;
  - облікова картка Інвентарю, до якого пропонується перемістити елемент НКС;
  - опис заходів з охорони елемента НКС на 1 та 5 років.

7. Загалом, існує кілька кроків у підготовці документів на подання до Національного переліку.

1. Заповнена облікова картка елемента на **Інклюзивній основі із залученням носіїв-практиків та громад\спільнот**.
2. Листа-згода носіїв. Згода має бути поінформованою, добровільною, довгостроковою та безкорисною на включення елемента до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.
3. Допоміжні матеріали, що презентують елемент НКС.
4. План з охорони.
5. Клопотання, яке має характеризувати соціальну та культурну значимість елемента НКС та містити інформацію про інвентар, до якого пропонується внесення елемента.

8. Про **Виключення елементів НКС з Національного переліку**.

Обґрунтоване звернення має містити опис порушень щодо охорони елемента НКС із наданням підтверджень, опис недотримання громадою/спільнотою взятих на себе зобов'язань, що призвели до втрати елемента НКС, практикування елемента НКС, що порушує права людини, носить дискримінаційний характер, може спричинити шкоду життю та здоров'ю людини, або якщо елемент НКС перестав бути актуальним для громади/спільноти та більше не практикується.

Обґрунтоване звернення про виключення елемента НКС з Національного переліку розглядається на засіданні Експертної ради та проводиться незалежне дослідження, яке включає консультації з громадою/спільнотою, носіями-практиками елемента НКС, відповідними організаціями та установами, які опікуються елементом НКС, моніторинг виконання охоронних планів та практикування елемента НКС.

Таке дослідження можуть проводити визначені МКІП організації всіх форм власності, в тому числі громадські організації, акредитовані в ЮНЕСКО, науково-дослідні інститути та утворені МКІП групи експертів.

3.2 Інформація щодо моніторингу елементів нематеріальної культурної спадщини, що були включені до Національного переліку елементів НКС України

1. Заходи з охорони та моніторингу елементів НКС.

Ініціативу громади з підтримки заходів охорони елементів НКС можуть брати на себе державні установи, органи місцевого самоврядування, недержавні організації, заклади освіти, культури, творчі спілки, фізичні особи-підприємці, носії-практики елементів НКС та окремі заінтересовані особи.

Моніторинг проводиться через рік та кожні 4 роки з дати включення елемента НКС до Національного переліку на підставі відомостей, поданих у формі, затвердженій МКІП. Моніторинг можуть здійснювати організації всіх форм власності, в тому числі акредитовані в ЮНЕСКО громадські організації, органи та установи у сфері культури, науково-дослідні інститути та окремі фахівці, які мають досвід та знання у сфері охорони НКС. Моніторинг здійснюється за якнайширшої участі громад/спільнот та зацікавлених організацій.

Результати моніторингу подаються МКІП до 20 листопада з дати включення елемента НКС до Національного переліку та містить інформацію про вжиті заходи з охорони елементів НКС, включених до Національного переліку.

МКІП протягом 30 календарних днів з дати надходження результатів моніторингу передає їх на розгляд Експертної ради.

Експертна рада на черговому засіданні розглядає результати моніторингу та в разі потреби надає рекомендації щодо плану охорони елемента НКС.

МКІП протягом 10 днів надсилає рекомендації Експертної ради на громаді/спільноті та відповідним державним установам, які здійснюють заходи з охорони елемента НКС.

Відповідальні структурні підрозділи обласних та Київської військових/державних адміністрацій подають МКІП з урахуванням директив Міжурядового комітету з охорони НКС таку інформацію:

1) до 20 листопада року подання Періодичного звіту щодо імплементації Конвенції - звіт про стан реалізації положень Конвенції, в якому зазначаються заходи щодо охорони НКС, підвищення поваги, обізнаності та заходи щодо реалізації в межах своєї компетенції положень Конвенції.

МКІП доводить до відома громад/спільнот та відповідних державних установ, які здійснюють заходи з охорони елемента НКС, форми подання такого звіту;

2) до 31 серпня один раз на 4 роки, починаючи з дати включення кожного елемента НКС до відповідного списку ЮНЕСКО, для підготовки відповідно до статті 29 Конвенції звітів Міжурядовому комітету з охорони НКС:

–щодо наявних у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць елементів НКС, включених до списків ЮНЕСКО;

–щодо вжитих заходів з охорони елементів НКС, включених до списків ЮНЕСКО. МКІП доводить до відома громад/спільнот та відповідних державних установ, які здійснюють заходи з охорони елемента НКС, форми подання такої інформації;

3) до 31 жовтня один раз на 4 роки, починаючи з дати включення кожного елемента НКС до Списку ЮНЕСКО НКС, що потребує термінової

охорони, громади/спільноти та відповідні державні установи, які здійснюють заходи з охорони елемента НКС інформацію про стан охорони елемента НКС, включеного до такого Списку. МКІП доводить до відома громад/спільнот та відповідних державних установ, які здійснюють заходи з охорони елемента НКС, форми подання такої інформації;

4) до 01 листопада один раз на 4 роки МКІП утворює робочу групу з підготовки Періодичного звіту щодо імплементації Конвенції, яка узагальнює подану відповідно до пункту 4 «Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» інформацію про вжиті заходи з охорони елементів НКС, включених до списків ЮНЕСКО та з реалізації Конвенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text
2. Луганський обласний центр народної творчості. Облікова картка елемента нематеріальної культурної спадщини Луганської області [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://locnt.com.ua/nkc/folklor/333-oblikkartanks.html>
3. Луганський обласний центр народної творчості. Порядок ведення Переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Луганської області [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://locnt.com.ua/nkc/folklor/332-poryadoknks.html>
4. Міністерство культури та інформаційної політики. В Україні запровадили п'ять Інвентарів нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mcip.gov.ua/news/v-ukrayini-zaprovadyly-pyat-inventariv-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadshhyny/>
5. Нематеріальна культурна спадщина України, її об'єкти (прояви) / Н. І. Кудерська, І. О. Кудерська // Європейські перспективи. - 2015. - Вип. 7. - С. 59-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_7_13
6. Охорона нематеріальної культурної спадщини в Україні / Н. І. Кудерська, І. О. Кудерська // Наше право. - 2016. - № 1. - С. 27-35. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2016_1_8
7. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-23#Text>
8. УЦКД. ПОРЯДОК створення та ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uccs.org.ua/category/nematerialna-kulturna-spadshchyna/natsionalnyj-pe>

[relik-elementiv-nks/poriadok-stvorennia-ta-vedennia-natsionalnoho-pereliku-elementiv-nks/](#)